

De revolutie ligt op schema...

“Er zijn drie onvervreembare rechten die elke burger en elk volk bezit. Deze rechten kunnen vrijelijk genoten worden en iedere overheid is gehouden haar burgers in de gelegenheid te stellen om van deze rechten gebruik te maken.

Het Recht op Toegang is het eerste onvervreembare recht. Burgers dienen toegang te hebben tot de wetten en regelingen waaraan zij onderworpen zijn. De gemeente is gebaseerd op een sociaal contract tussen alle burgers en de gemeente dient op ieder moment haar burgers toegang te geven tot regelgeving of plannen. Iedere kast en iedere archieflade is met publiek geld betaald en kan door het publiek geopend worden, tenzij de staatsveiligheid of de persoonlijke levenssfeer in het geding is. Daarnaast heeft iedere burger gelijkmatig toegang tot publieke ambten en om dit recht te effectueren dient een roulatiesysteem van ambtenaren opgezet te worden.

Het Recht op Experiment is het tweede onvervreemdbaar recht dat iedere burger en ieder volk noodzakelijkerwijze bezit om zich te kunnen ontwikkelen. Nieuwe ideeën zijn vaak combinaties van bestaande inzichten of toepassingen. De gemeente dient experimenten aan te moedigen en biedt zoveel mogelijk ruimte om alternatieven in de praktijk te beproeven. Burgers met ideeën voor experimenten hebben in beginsel het recht op een half jaar of jaar vergoeding van de kosten voor levensonderhoud om deze experimenten ook te (helpen) realiseren. De gemeente en in haar voetspoor ieder overheidsorgaan dat gegrondvest is in de behoeften en wensen van het volk reserveert tenminste 1 uit elke 100 euro die zij binnenkrijgt uit belastingen en heffingen voor proefnemingen en experimenten, zodat ontdekt kan worden welke hiervan geschikt zijn een gewoonte te worden.

Het Recht op Gemeenschappelijke Lotsbepaling is het derde onvervreemdbaar recht van ieder volk en iedere burger. Het gelijkmatig invloed hebben op de richting waarin de gemeente zich beweegt is een van de zeldzame verworvenheden van de geschiedenis welk onomkeerbaar is. Dit recht tot gemeenschappelijke lotsbepaling omvat tenminste het recht om bestuurders en volksvertegenwoordigers te kiezen die daarmee gemandateerd worden om passende besluiten te nemen. Het omvat tevens het recht om zich minimaal eens per jaar uit te spreken over de grote vraagstukken die op dat specifieke kristallispunt in ruimte en tijd om een gezaghebbende uitspraak vragen. De besluitvorming over de tienduizend dagelijkse dingen delegeert het volk daarmee aan de door hen gekozen bestuurders en volksvertegenwoordigers, maar hetzelfde volk dient ten alle tijden verantwoordelijkheid te nemen door ieder jaar richtinggevende beslissingen te nemen over drie grote kwesties die in belangrijke mate bepalend zijn voor de toekomst van deze gemeenschap.

Een gemeente die hierin nalatig is, verliest daarmee haar legitimiteit en gezag over haar burgers. Het is dan nog slechts een kwestie van tijd voordat het volk haar ketenen zal verbreken, de heersende klasse zal verjagen en zichzelf opnieuw in staat stelt tot het ongestoord genot van deze grondrechten.”

In november 2017 wordt in een tiental Nederlandse gemeenten een manifest verspreid. Daarbij wordt verwezen naar een oud geschrift van Antoine Destutt de Tracy en Sophie de Condorcet, geschreven in die roerige jaren na de Franse Revolutie. Binnen een paar weken circuleren er 30.000 kopieën van het pamflet in de straten van Amsterdam, Arnhem, Assen en Arnhem. Het raakt een snaar, bij studenten en ambachtslieden, bij onderwijzers en politieagenten. Het pamflet wordt besproken bij de bakker en de barbier, in de kroegen en in debatcentra. Het stuk gaat van hand tot hand, wordt uitgeleend, bewerkt, geforward en geretweet. Het pamflet verwoordt kernachtig de smeulende onvrede onder het gewone volk; het geeft een stem aan de stemlozen, het belooft macht aan de machtelozen. Vier maanden later zijn de gemeenteraadsverkiezingen van 2018. Oude woorden worden werkelijkheid.

Vermaatschappelijking gemeentelijk apparaat Delft

In Delft wordt in het voorjaar van 2018 een plan gemaakt om het onderscheid tussen stadhuis en samenleving veel meer fluïde te maken. Bij de gemeente werken ruim 1.000 fte. Het voornemen is om het ambtelijk apparaat in te krimpen met 20 % (200 fte), en met het vrijkomende budget 2.000 inwoners van Delft een contract als ‘stadsvernieuwer’ te geven van 0.1 fte. Zo krijgen duizenden bewoners een halve dag in de week expliciet de ruimte om zich te wijden aan uiteenlopende publieke taken. Gemeentesecretaris Hans Krul: ‘Niet alleen ambtenaren zetten zich in voor de publieke zaak. Ook bewoners uit de stad doen dat. Sommigen leggen ziel en zaligheid daarin. Met deze maatregel willen we dit honoreren en een nieuwe dynamiek uitlokken. Voor ons is dit ook een experiment. Natuurlijk leidt het tot enige hoofdbreken, bijvoorbeeld op het gebied van coördinatie. Maar we vermoeden dat dit ook tot ongedachte resultaten gaat leiden.”

Verkenning Haarvaten Organisatie Alkmaar

In Alkmaar wordt een team samengesteld met vertegenwoordigers van burgers, maatschappelijke organisaties en marktpartijen. Het zijn 12 mensen, waarvan de helft een financiële achtergrond heeft. Zij krijgen de opdracht om met een stofkam tot in de haarvaten van de gemeentelijke organisatie af te dalen. Ze mogen vrijelijk door de wandelgangen van het stadhuis lopen, met mensen praten, stukken lezen, of bijeenkomsten met betrokken ambtenaren organiseren. Centrale vragen zijn: wat moet de gemeente blijven doen, wat kan afgeschaft worden en welke activiteiten kunnen ook door bewoners, bedrijven of maatschappelijke organisaties worden opgepakt? In september 2018 worden de eerste resultaten verwacht.

Maatschappelijke Vennootschap Poeldijk

Het dorp Poeldijk heeft 10.000 inwoners en maakt deel uit van de gemeente Westland. In 2018 stapt een vertegenwoordiging van de bewoners naar de gemeente met de boodschap: 'Geef ons het geld maar dat de gemeente Westland beschikbaar heeft voor ons dorp, we willen een evenredig deel van het budget, want wij kunnen dat geld beter zelf uitgeven, of het nu om wegen gaat, of om ons wijkcentrum, of om bestuur, groenvoorziening, zorg of werktoeleiding.' Omgerekend gaat het om een bedrag van 20 miljoen euro. In eerste instantie weet de gemeente Westland niet goed hoe hiermee om te gaan. Een belangrijke zorg is de representativiteit van de bewonersorganisatie. Afsproken wordt dat Poeldijk met een Plan van Aanpak zou komen. Op 21 september 2018 is de Maatschappelijke Vennootschap Poeldijk opgericht. Daarvan is 64 % van de kiesgerechtigde bewoners lid/vennoot. De representativiteit van deze nieuwe Maatschappelijke Vennootschap is daarmee groter dan die van de gemeenteraad; bij de laatste raadsverkiezingen kwam in het dorp nog geen 50 % van de kiezers naar de stembus. Begin 2019 worden tussen de gemeente Westland en de Maatschappelijke Vennootschap Poeldijk afspraken gemaakt over de overdracht van een eerste tranche taken. De ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd door andere actieve bewonersorganisaties, zoals 'Voorschoten Vooruit' die in deze aanpak ook perspectief zien voor hun gemeente.

Maatschappelijke zetels Gemeenteraad Woerden

De Gemeenteraad van Woerden telt 31 zetels. Dat is de formele werkelijkheid. Bij de raadsverkiezingen van 2018 komt 60% van de kiezers opdagen. Landelijk gezien nog geen slechte score, maar het is voor de Gemeenteraad aanleiding om opnieuw na te denken over representatie. Na de instelling van een speciale Werkgroep Representatie en enkele tumultueuze raadsvergaderingen, is uiteindelijk besloten tot een experiment met 20 maatschappelijke zetels, bovenop de bestaande zetels van gekozen volksvertegenwoordigers. Zes keer per jaar wordt er in Woerden een 'Grote Raad' georganiseerd met 31 raadsleden en 20 bewoners, waarbij gedebatteerd en gestemd wordt over de belangrijke beslissingen in de gemeente. Bij de besluitvorming over sportbeleid krijgen ook vertegenwoordigers van sportverenigingen een raadgevende stem. Bij jongerenbeleid worden jongeren via loting worden geselecteerd om mee te debatteren. Bij besluitvorming over zorg mogen ouderen, patiënten en mantelzorgers hun inbreng leveren. Gemeenteraad en bewoners nemen samen een Indicatief Besluit. Vervolgens neemt de officieel gekozen Gemeenteraad een definitief besluit, waardoor Woerden blijft binnen de formele kaders van de Gemeentewet. In 2019 wordt de aanpak overgenomen door 20 andere gemeenten, waaronder Amsterdam en Utrecht.

Leiden, september 2017

Guido Enthoven